

СТАНОВИЩЕ

за гл. ас. д-р Атанас Росенов Атанасов, участник в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 2.1.

Филология (Български език – синтаксис и компютърна лингвистика), обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в ДВ, бр. 64/16.08.2016 г.

от проф. д.ф.н. Руселина Ницолова

Гл.ас. д-р Атанас Атанасов е завършил магистратура по българска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски” през 2000 г. През 2006 г. защитава докторска дисертация в същия университет на тема „Аргументна структура на безличните предикати“. От 2003 г. е хоноруван асистент там, а от 2006 г. е редовен асистент, за да стане гл. асистент през 2008 г. Освен това от 2007 до 2009 г. е ст.н.с. II ст. в секцията по Компютърна лингвистика на ИБЕ. Също така от 2009 г. досега е експерт по електронни речници и е автор на най-успешния базиран на WordNet речник за Android и IOS. Владее свободно английски и пасивно руски език. Има перфектни комуникационни умения в работа със студентите, както и в международната научна дейност и в работа с екипи. Д-р Ат. Атанасов притежава и супер дигитална компетенция във всички области.

Като преподавател в Софийския университет д-р Ат. Атанасов е водил разнообразни курсове по лингвистика и компютърна лингвистика: семинарни занятия: Синтаксис (Българска филология); Съвременен български език - морфология и синтаксис (Славянски филологии); Езикова култура (Английска филология); Обща лингвистика (Логопедия). Лекционни курсове в ОКС бакалавър: Синтаксис. Теория на превода (Референт-преводач); Лекционни курсове в ОКС магистър: Компютърни речници (Компютърна лингвистика); Маркиращи езици (Компютърна лингвистика); Електронни езикови ресурси (Лингвистика). Ръководил е и дипломантка.

Освен това д-р Атанасов участва в редица проекти, свързани с компютърната лингвистика и с образованието по български език, като: Grammatica.bg - имплементиране на тематичен каталог на платформата ezik.bg, CESAR: CEntral and South-East EuropeAn Resources, 2012; ▪ Интегриране на електронни форми на обучение в образователния процес

по български език, 2012, Интегриране на нови практики и знания в обучението по компютърна лингвистика, 2012; Изследване на модели и средства в различни речеви ситуации и сфери на общуването в съвременния български език, 2009–2013г.; Математическа логика и компютърна лингвистика: развитие и взаимно проникване, 2009; Разработване на система за оценка на качеството на средното образование, 2009; EUCIM - TE European Teacher Education Second Language Core Curriculum, 2008; Експерт за компонента Български език и литература за външното оценяване след завършена начална степен, 2008; ▪ Стратегия за външно оценяване в края на 4. и 8. клас , 2006; Международно изследване PIRLS'2006.

Д-р Атанасов участва в конкурса с една монография и около 15 статии (изключваме от списъка на ненумерираните публикации тези, които са свързани по тематика с дисертацията му). Монографията *Предложни фрази в предикативна позиция (аргументна структура)* с обем 279 стр. има един досега неразработван обект за изследване. Изходната теоретична позиция на автора, че **“предикативното ядро** в такива конструкции е съставено от спомагателния глагол и предлога, а думата в предикативна позиция е аргумент, чиито селективни рестрикции и семантични свойства се определят от конкретното значение на съответния предлог в предикативното ядро. Това означава, че при тях има две отделни, макар и взаимно свързани, нива на семантично представяне: семантичните роли и селективните рестрикции, които предикатът (AUX + PP) приписва на външния си аргумент и на евентуалните си компоненти (срещани доста рядко в подобен тип конструкции), от една страна, и от друга – семантичната роля и селективните ограничения на предикатива (именната фраза в PP), управлявани и зависещи от значението на съответния предлог” (стр. 5). Атанасов предлага класификация на глаголите в зависимост от признаците: [лексикално значение] , [семантика] и [граматическо значение] : пълнозначни глаголи със застъпени трите признака, непълнозначни глаголи - без признака [лексикално значение] и спомагателни глаголи [само с граматическо значение] – глаголите *съм* и *бъда*. Смятам, че тези глаголи са спомагателни, само с граматическо значение, единствено в сложните глаголни форми. Иначе глаголът *съм* в българския език, и не само в него, е чиста проба глагол-хамелеон, който изменя семантиката си в зависимост от начина, по който е употребен. Не бих го нарекла спомагателен в случаите, когато получава определено значение (напр.

екзистенциално, посесивно, локативно или друго, както се вижда от разглежданата работа) в рамките на съчетаемостта му с именна или адвербиална група.

Целта на проучването е да бъде определена аргументната структура на предикатите, съставени от спомагателен глагол и предложна фраза. Такъв анализ би допринесъл за подобряването на автоматичния анализ (особено на семантично равнище) на предложните фрази, за да може впоследствие да бъдат съотнесени предикатите от този тип към съответните класове в семантико-синтактични бази от данни, описващи семантичните фреймове на лексикалните единици, от типа на FrameNet и VerbNet. Значенията на предлозите са представени според БулНет – българския WordNet. Атанасов разработва оригинален модел на описание въз основа на Фреймовата граматика на Ч. Филмор и концепцията на проекта FrameNet на Калифорнийския университет, като при аргументния анализ използва Граматиката на ролите и референцията. Основната задача в настоящия етап от изследването е да бъдат проследени всички значения на предлозите, дефинирани в Българския WordNet, и да бъде направен опит за представяне на семантичните релации и рестрикции в техните субкатегоризационни рамки.

Атанасов открива достатъчно реални примери, които илюстрират употребата на всяко синонимно множество от БулНет; аотира примерите, като определя предикативното ядро, предикативът, външният аргумент и евентуалните вътрешни аргументи, които би могъл да изисква или допуска предикатът; определя синтактичната функция на аргументите; определя семантичната роля на аргументите; открива възможностите за запълване на всяка от аргументните позиции с елементи от WordNet; представя възможностите за експликация на същото семантично отношение чрез друг тип синтактична фраза: субституция или невъзможност за субституция на спомагателния глагол с пълнозначен; субституция или невъзможност за субституция на предикативното ядро (спомагателния глагол + предлога) с пълнозначен глагол, като се запази именната (или адвербиалната) фраза; субституция или невъзможност за субституция на предложната фраза с адвербиална; възможност за превръщането на предикативното словосъчетание в атрибутивно. Както се вижда от това изброяване, Атанасов постига при своя многофакторен анализ много пълно, точно и подробно описание на синтаксиса и семантиката на разглежданите структури, като представя във възможния най-пълнен вид и възможната им синонимия с други конструкции. Не ми е известно толкова подробен анализ да е правен досега на разглежданите структури и на синонимните с тях структури.

Още по-ценно е, че за целите на проучването си Атанасов използва създадената от него система за синтактична и семантична анотация *SynTags*, която позволява да се обработват лингвистичните данни в XML формат в Интернет. Много положително е, че началната версия на системата се създава за електронната платформа на обучението по синтаксис в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, като авторът се е постарал чрез разширение да я използва и при проучването си. След направената анотация на богат масив от примери Атанасов обобщава и квантитативно резултатите - за пръв път получаваме количествени данни за различни синтактични и семантични параметри на елементите в конструкцията. В заключение бих могла да обобщя, че хабилитационният труд на Атанасов е новаторски в много отношения, изработен е много грижливо и има не само принос в методологично отношение, но и огромна научна стойност, тъй като представлява първото компютърно квалитативно и квантитативно описание не само на предложните фрази в разглежданите конструкции, но и на изреченията с тях. Приложната стойност на тази работа е много голяма не само за лингвистиката, но и за обучението по български език, за лексикографията и за превода от и на български език, както и за съпоставителни и типологически проучвания.

Атанасов има редица работи в областта на компютърната лингвистика. В “Представяне на езиковата информация в Българския ФреймНет – лингвистична мотивировка“ са изложени основните конвенции, приети при кодирането на езиковата информация в Семантико-синтактичния речник на българския език – Българския ФреймНет. Статията „Мултимедиен корпус на българската устна реч – структура и приложение“ (в съавторство с М. Джонова) представя основните характеристики на този корпус като систематизирана колекция от езикови ресурси, съдържаща данни на повече от един носител, което е и основното му предимство спрямо корпусите, съдържащи само транскрибирана реч. С програмата EXMARaLDA се предоставя възможност за синхронизиране на транскрипциите със съответните аудио- или видеофайлове и е създадена именно за целите на мултимедийните корпуси. Файловете, които се създават чрез него, се записват в XML формат, което до голяма степен улеснява тяхното бъдещо обработване.

В статията „SynTags - web interface for syntactic and semantic annotation“ Атанасов описва предимствата на използваната от него система за синтактична и семантична анотация и две от приложенията ѝ.

Друга група публикации са посветени на предложните конструкции. Статията „Prepositional Phrases in Bulgarian“ (в съавторство с Р. Влахова) разглежда предложните фрази в групата на сказуемото, които се реализират в аргумент-адюнктна или в предикативна позиция. Статиите, посветени на предлозите *в, на, с* в предикативна позиция, съдържат проучвания, които са намерили място в хабилитационния труд на автора.

Приносите, отнасящи се до предикатно-аргументната структура, са свързани предимно с безличните предикати : с тяхната класификация, с аргументната им структура и ролите на техните аргументи.

Езикът във всички работи на Атанасов е много ясен и точен, изложението на идеите му е добре обмислено. Той показва добро познаване на литературата по лингвистика и по компютърна лингвистика, като винаги изразява отношението си към разглежданите трудове. Има 4 цитирания на трудовете си.

В заключение трябва да подчертая, че д-р Ат. Атанасов е отличен лингвист, известен специалист по компютърна лингвистика и супер експерт с дигитална компетенция. Неговият хабилитационен труд и другите му трудове са с несъмнен приносен характер и имат голяма приложна стойност за бъдещи научни изследвания, за образованието, за преводи, за съпоставителни проучвания и др. Педагогическата дейност на Атанасов, както и трудовете му, е в голяма степен новаторска. Отлично впечатление прави, че Ат. Атанасов се стреми така да формализира своите приноси и системи, че да бъдат максимално лесно приложими за студентите и за всеки, който няма специализирани компютърни умения.

Заради всичко това с пълна убеденост предлагам на почитаемото Научно жури да гласува положително за званието „доцент“ на д-р Атанас Росенов Атанасов по професионално направление 2.1. Филология (Български език – синтаксис и компютърна лингвистика) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

София, 20.12.2016 г.

Подпис:

(проф. д.ф.н. Руселина Ницолова)

